

ПОНЯТТЯ «ГРА» ДЛЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Карасевич С. А.

к.п.н. ст. викладач кафедри спортивних дисциплін

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

*Гра - це величезне світле вікно,
через яке в духовний світ дитини
вливається цілющий потік
уявлень, понять про навколишнє.*

В.О. Сухомлинський.

У нашій країні велика увага приділяється фізичному розвитку підростаючого покоління. Дуже важливо виховати молоде покоління фізично розвиненим, загартованим, готовим до праці та оборони нашої Батьківщини.

Ігрова діяльність має особливо важливе значення в період найбільш активного формування характеру – в дитячі та юнацькі роки. Граючись, діти засвоюють життєво необхідні рухові навички і вміння, у них виробляються сміливість, воля, кмітливість. У цей період ігровий метод посідає провідне місце, набуває характеру універсального методу фізичного виховання.

Великого значення грі надавав видатний фахівець у справі фізичного розвитку дітей П. Ф. Лесгафт, вважаючи, що вона є вправою, за допомогою якої дитина готується до життя.

Іграм належить виняткова роль у становленні та зміцненні дитячого колективу, адже іграм завжди властиві елементи здорового суперництва, цікавого змагання. Ігрові змагання, як справедливо підкреслював

В. О. Сухомлинський, вчать дітей спільних дій, взаємної виручки, підтримки, організованості, дисципліни, винахідництва, додержання інтересів колективу.

Гра є структурною моделлю поведінки дитини, за допомогою якої вона оволодіває навколишньою дійсністю й готується до активного її перетворення, це шлях дітей до пізнання світу, в якому вони живуть і який покликаний змінити.

Отже, для дітей ігри – це їхнє безпосереднє життя, а вчитель за допомогою ігор формує в них риси характеру, гідні людини. В грі закладені невичерпні можливості для всебічного вивчення психології учнів.

У вітчизняній педагогічній і психологічній літературі питання теорії гри досліджені у працях Е. С. Вільчковського, Д. Б. Ельконіна, Р. І. Жуковської, Г. О. Люблінська, С. Ф. Русової, В. О. Сухомлинського, А. С. Макаренка, А. П. Усової та ін.

Г. О. Люблінська пише, що «є різні види ігор: рухливі (з правилами), дидактичні, ігри-драматизації, конструктивні. Особливе значення у розвитку дітей від 2 до 7 років мають творчі, або рольові ігри» [2, с. 89].

В. Б. Шапар у психологічному словнику пише, що гра – форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, зафіксовано в соціально закріплених способах здійснення предметних дій, у предметах науки і культури. У грі як особливому виді суспільної практики відтворюються норми людського життя і діяльності, підпорядкування яким забезпечує пізнання і засвоєння предметної і соціальної дійсності, а також інтелектуальний, емоційний і моральний розвиток особистості. Відмінні ознаки розгортання гри – швидка зміна ситуацій, у яких перебуває об'єкт, і настільки ж швидше пристосування його дій до нової ситуації [4, с. 79].

В українському педагогічному словнику С. У. Гончаренка поняття «гра» трактується як форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливості й розгортається у вигляді змагання і т.д. [1, с. 73].

В іншому педагогічному словнику М. Д. Ярмаченко пише, що гра – вид діяльності, мотив якої полягає не в її результатах, а в самому процесі. Значною мірою впливає на розвиток особистості, особливо у дитинстві [3, с. 121].

На основі аналізу найпоширеніших в ХІХ і на початку ХХ століть різних теорій гри (К. Бюллера, Г. Спенсера, З. Фрейда, К. Шіллера) Г. О. Люблінська робить висновки, що в основі гри закладені інстинктивні, біологічні потреби дитини: її потяги і бажання. Бажання з'являються мимовільно (спонтанно). Вони визрівають з розвитком дітей і виявляються в їх іграх незалежно від того, як і де дитина живе, хто і як виховує. Педагог не може сприяти виникненню гри і не може використати її для розвитку дітей [3, с. 90].

За даними дослідників «найбільш істотні зміни в іграх відбуваються з розвитком дітей від молодшого віку до старшого. Цю перебудову можна простежити і у змісті ігор, і в їхній структурі, тобто в способах відображення дійсності, і в розстановці сил самих гравців.

У малят (1 р. 6 міс. – 2 р. 2 міс.) перші ігри з'являються як маніпулятивні дії з предметами. Вони мають яскраво виявлений наслідувальний характер: малюк мішає ложкою в тарілці, годує ляльку та ін.

У молодших дошкільників (3 – 4 р.) такий характер ігор зберігається, але дії більш різноманітні. В них відображається вже не тільки дія, злита з предметом, а й людина, яка діє певним чином. Проте роль людини ще не виділилася з усього суцільно відображуваного дитиною життєвого явища...

Різні епізоди в іграх малят – це ряд окремих, об'єднаних між собою випадковими зв'язками картин.

З середини дошкільного віку діти починають виділяти в своїх іграх роль дорослого. В іграх шести – семирічних дітей чітко постає людина як суб'єкт дій з певними речами. Діти відображають тепер вже складніші і більш цілісні епізоди з життя людей, які водночас детальніше сприймають. У цих епізодах вони відтворюють людей, що перебувають у певних виробничих, сімейних, ділових відносинах... Така гра дає дітям величезну радість, згуртованість, збагачує їх досвід, готує дитину до життя...

Після 7 років гра посідає дедалі менше місце в житті дитини. Це пов'язано також з тим, що вже в кінці 1-го і в 2-му класах дуже широкі можливості пізнання життя, причому не тільки сьогоденного, а й минулого, відкриває дитині читання... Діти цього віку вже можуть пізнавати життя, споглядаючи, слухаючи, міркуючи» [2, с. 95-96].

Отже, для дітей ігри – це їхнє безпосереднє життя, а вчитель за допомогою ігор формує в них риси характеру, гідні людини. В грі закладені невичерпні можливості для всебічного вивчення психології учнів. Гру досліджували з психолого-педагогічної точки зору багато дослідників.

Мета гри – спрямування на пізнання дитиною навколишнього світу шляхом активної співучасті праці у повсякденному житті. Мета зливається з мотивами гри - нестримне і палке бажання до пізнання й активної участі в житті й праці дорослих.

Список літератури:

1. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. 376 с.
2. Люблінська Г.О. Дитяча психологія. – Київ, 1974. 346 с.
3. Педагогічний словник / За ред. дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка – К.: Педагогічна думка, 2001. 514 с.
4. Шапар, В. Б. Психологічний тлумачний словник. – Х.: Прапор, 2004. 640 с.